

Ennek tantermi változata, hogy egy halogén lámpát teszünk az asztal tetejére (vagy éppen oldalra és a papírt rögzítjük a szemközti falra), és egy összegyűrt újságpapírt elkezdünk forgatni a papír előtt. Amikor valamit belelátunk az árnyékba, azt elkezdjük körbe rajzolni, kiegészíteni, és lám, máris kész az árnyfiguránk. Ezt már csak át kell másolni fekete kartonra, szemet, kiegészítőket vágni rá, hogy egyértelműbb legyen a figura – és kész az első árnybábunk, saját tervezésű!

Kis technikai kiegészítés: mivel nem a báb számít, hanem az árnykép, így nyugodtan belevághatunk a fejébe, ha a szemét akarjuk kivágni, nem kell ügyetlenkednünk az iskolai ollókkal, hiszen utána a vágás celluluszal simán visszarágasztható, ráadásul az áttetsző ragasztószalag fóliaként is működhet, így a tigrisünk szeme máris színes lehet egy alkoholos filc segítségével.

Készíthetünk úgy is díszletet, hogy a körülöttünk lévő tárgyakat, papírokat használjuk fel. Miután színházi jelenet a cél, ezért egy autószerelő műhely simán jelezhető egy újságpapírból kitépett autóformával (bevallom ez a kedvencem, én ezt tudom a legrövidebb idő alatt kitépni), és máris kész az autó, amibe már csak be kell ülni, vagy mellette beszélgethet a szerelő és a kocsitulajdonosa. Igen, papírszínház, de a tépés sok esetben arról is meggyőzi a kételkedőket, hogy képesek a papírral bánni.

Az árnyjáték megtanít óvatosan bánni egymással és a bábokkal. A papírfigurák törekenyek, nem lehet velük kardozni, verekedni, a harcnak valami más, artikuláltabb formát kell találnunk.

Hasznos ezeken a foglalkozásokon a zenére improvizálás. Mivel sok esetben nem fér az egész csapat oda, kisebb csoportokban dolgozhatunk, az egyes kiscsoportok ugyanarra a zenére készíthetnek jelenetet, koreográfiát.

Az árnyszínházi gondolkodás egyszer csak elkezd működni a csoporton belül. Külön próbálnak, de az eredményeket közösen nézzük meg és közösen értékeljük – kiemelve a legjobb ötleteket. Nem a kudarcra foglalkozunk, hogy mit nem sikerült megoldanunk, hanem az a fontos, hogy mire milyen megoldást sikerült találnunk.

Kisiskolásoknál a mesék, az egyszerűbb jelenetek lehetnek a témák, akár kiscsoportos zenés improvizációk formájában. Nagyobbak gondolkodhatnak összefüggő, többszereplős jelenetekben, tréfákban, karakterekben. Az árnyjáték mitológiai feldolgozására is kiválóan alkalmas. Csillagok közt repülő istent a háttér mozgatásával tudunk produkálni, a tenger alatti világról pedig már volt szó. A felső tagozatnál, pláne a gimnazistáknál nyugodtan lehet alkalmazni ezt a formát olyan történeteknél, melyeket nem lehet és nem is szabad reálisan megvalósítani.

Végül essék szó az árnyjátékos drámatanár nagy szerelméről: a balladáról. Ha valami igazán árnyszínházi megvalósítást érdemel mint műfaj, az a ballada. Főképp Arany János balladáit, de a népballadák is nagyon jól használhatók.

Eddig tartott a lendület, remélem, hasznodra vált a fentiek olvasása.

Gyerünk, próbáld ki, már holnap! Ha gondold, szívesen veszem a visszajelzéseket, ötleteket, kérdéseket az árnyszínház fentebb leírt formáival kapcsolatban.

Üdvözlettel: KG

A bábjáték helye a közoktatásban

– emléktöredékek –

Arany Erzsébet

Helyszín: Óvoda. Jönnek lassacskán a gyermekek a csoportszobába – meglepetés: kenyérdagasztó teknő a teremben. Nézegetik, a fiúk felemelik, leborítják. Valaki szól: „Mi ez? ... bölcső ... nem, mert ebben tartjuk a paszulyt...” Egy fiú felkiált: „Na, ki az a bátor, aki alá mer bújni és ott maradni egy kicsit. Ki bírja tovább?” Próbálkoznak, a lányok félénkebbek, kikukucskálnak a dagasztóteknő alól.

Az óvónő kérdezi: „Milyen volt? ... sötét... félelmetes... én kibírnám estig is... olyan volt, mint a mamám veremében...” és így tovább. Játsoztak még különböző anyagokkal: kötéllel, textilekkel. Asszociáltak, beszéltek... beszéltek... beszéltek.

A mese, amit később meghallgattak: A Fehérlófia. A mese után: „... olyan volt, mikor lement a föld alá, mint a teknő alatt... biztos félt... nem félt, mert bátor volt, mint én...”

Délután a textilekkel, kötéllel játszottak egy-egy kis jelenetet a meséből, melyet képzeletükkel átformáltak.

Napok múlva párnákat találtak a csoportszobában. „Csináljunk bábokat!” Az óvónő hívta őket alkotni. Kötözgettek, a felnőttek segítettek. Készen lett a Fehérlófia is, és a többiek ezután már szabadon játszottak heteken keresztül...

Más:

József Attila: Mama

Helyszín: általános iskola tanterme.

Fehér tálakban tiszta víz, búzavirág kékítő... a diákok a vízbe öntötték és figyelték, hogy árad a kékítő a vízben – mindenkinek eszébe jutott a jelenségről valami: „olyan, mint az égbolt, kék, mint a szemem, kavarog, milyen szép..., mi ez a kékítő?...”

Fehér lepedőket lengetnek, könnyeden száll.... „madarak vagyunk... szárnyalunk...”

A lepedőket vízbe tették... kicsavarták... próbálták lebegtetni... nehéz, súlyos még akkor is, ha többen fogják és lebegtetnék.

Ezek és még más tevékenységek, önreflexiók, asszociációk előzték meg a vers meghallgatását és értelmezését. A diákok érezték, élték a verset... saját élményeiket hozzáfűzték... katartikus élmény volt a tanulóknak, tanárnak, a jelenlevőknek egyaránt. Mitől? Az anyagok kipróbálásától, viselkedésétől.

A befogadást alkotás követte: árnyjátékkal mutatták be a verset.

Ma is találkozunk hasonló élményekkel, de jó lenne, ha általánossá válna az a szemlélet, ami ezt a nyitott pedagógiai elgondolást reprezentálja.

A báb és dráma a közoktatásban...

A közművelődésben az 1970-80-as években erőteljesen támogatottá váltak a kis csoportok, közöttük a báb-szakkörök, s egyéb más tevékenységgel foglalkozó amatőr csoportok. A cél egyrészt a közösségi nevelés, a közösséggé formálás volt, ugyanakkor a közös játék, az együttes öröm és a közös produkció. E produkciók bemutatására is hangsúlyt fektettek, helyi, járási, megyei, országos, nemzetközi (Békéscsaba, Pécs) bemutatókat szerveztek, amelyeken minősítették is a szereplő báb- és színjátszó csoportokat. A Népművelődési Intézet Művelődési osztálya az amatőr csoportoknak színházpótló szerepet tulajdonított ezekben az években, hiszen csak az Állami Bábszínház működött, egyetlen bábszínházként. (MNI-OL-I-4-ff 149. d. A bábmozgalm helyzete és problémák 4.)

Ami e folyamatból máig is fennmaradt, a helyi, megyei bemutatók és az országos minősítő lehetősége. Ugyanakkor a bábszínházak száma is megnövekedett.

A közoktatásban is segítették a sokféle tevékenységet folytató amatőr kiscsoportokat, így a bábcsoportok erkölcsileg és gazdaságilag is támogatást kaptak. Az Országos Óvodai Program előtérbe helyezte az óvodáskorú gyermekek játékát, valamennyi óvodában ott „vannak a bábok” ma is. Az óvónők elvileg képzettek is, hiszen az óvóképzőkben a bábjáték máig szerepel a tantárgyfelosztásban.

Az iskolák közül ott találkozunk a bábjátékkal, ahol a Zsolnai-féle tanterv alapján végzik a pedagógiai munkát. Zsolnai József Értékközvetítő és Képességfejlesztő Programjába már tantárgyként is beépítette a bábjátékot és a néptáncot. Ez egyedülálló volt az általánosan és kötelezően használt tantervekhez képest.

Az iskolai tanulás-tanítás folyamatában csak kivételesen elkötelezett pedagógusok alkalmazták a bábjátékot, de kvalifikált képzettség nélkül. Főleg magyarórákon tapasztalhattuk, mesefeldolgozást követően, időkitöltő funkcióval a mese „elbábozását”. Ennél többször fordult elő a mesék dramatikus feldolgozása, hiszen ezekben az években már jól alkalmazható gyakorlatorientált szakirodalom jelent meg.

Az ország több településén találkozhattunk olyan műhelymunkával, amelyre más területekről is érkeztek érdeklődők. Ezek hosszú távon rendszeresek, folyamatosak voltak, félévenként, negyedévenként találkozást jelentettek a bábjátékkal foglalkozóknak. Pl.: Debrecenben az 1980-as években a Kölcsey Művelődési Központban éveken át foglalkoztak a résztvevők a báb-dráma és az anyanyelvi nevelés kérdéskörével. Bárádon népfőiskola működött éveken keresztül (1990-es évek közepétől 2000 elejéig), ahol az erdélyi pedagógusok is részt vettek a mesék sajátos (asztrálmítikus) feldolgozásában, dramatizálásában, bábozásában. Ezek a kísérletező műhelymunkák felkészítették a résztvevőket az alkalmazott bábjáték módszertanára, az alkalmazás feltételeire, a pedagógiai bábjáték tervezésére, szervezésére, folyamatára, módszertanára. Nyíregyházán több napig tartó Tiszántúli Óvodai Bábjátékos Napokat szerveztek, amely bemutatókkal s azok elemzésével adtak értelmet a találkozásnak. Ezeknek a rendezvényeknek nagy jelentősége volt: az amatőr és művészi bábjátékkal foglalkozókat egybe gyűjtötte, ennek következtében a szakemberek között kapcsolatok jöttek létre, segítettek egymást, nem beszélve a közös tanulásról, tapasztalatcseréről.

Az **1990-es évek** közepén született meg az első Nemzeti alaptanterv (NAT), amely műfaját tekintve kerettanterv. A *tantervekben*, melyek szabályozzák a nevelési-oktatási folyamatot, a bábjáték alkalmazására vonatkozó szabályozást keresve, a következőket találjuk.

A NAT 1. 1995-ben (130/1995 /X.26/ Kr.) jelentett iránymutatást a közoktatásban: integrált szemléltű, 10 műveltségterületet fogalmazott meg. Hangsúlyossá váltak a követelmények és a kerettantervek. A játék mint életkori sajátosságokhoz igazodó tevékenység említést kap, főleg az alsó tagozatban. Jelentős előrelépés a *Művészetek* körében az ének-zene mellett megjelenő tánc és *dráma*; vizuális kultúra mellett a mozgókép-kultúra és médiaismeret. „A tánc és dráma kreatív folyamata az együttes élmény révén segíti elő a tanulók aktivitásának serkentését; ön- és emberismeretének gazdagodását; alkotó- és kapcsolatteremtő képességének kibontakozását; összpontosított, megtervezett munkára szoktatását, biztonságának javulását, idő- és ritmus-érzékének fejlődését, mozgásának harmóniáját és beszédének tisztaságát.” A bábszakkörök, bábfoglalkozások jelenléte iskolafüggő volt. A közművelődési intézmények viszont támogatták a bábos (és más művészeti) tevékenységet folytató kiscsoportokat, melyek nagy számban részt vettek a bábfórumokon, bemutatókon, bábos fesztiválokon.

1998 után az alapfokú művészeti iskolák a zene, tánc, képzőművészet mellett elindíthatják a színháték és a bábjáték tagozatot is. A kezdeti átmeneti időszakban még a C-kategóriás bábos képzés tanúsítványa elég volt ahhoz, hogy a báb-tanszaknak szakmai vezetője legyen valaki. Később ez elégtelenné vált, de elfogadható az OKJ-képzés adta báb-készítő tanúsítvány is. Természetesen a Színházművészeti Egyetem diplomája lesz szüksége annak az iskolának, aki a bábjátékot is szeretné felvállalni más, hagyományos tanszakok mellé. A tantárgy célja, hogy a tanulók a bábjátékot mint komplex művészeti kifejezési formát, élményszerűen, elsősorban játékba ágyazottan ismerjék meg. A képzés feladata, hogy biztosítson lehetőséget az önkifejezésre, a tanulók által elkészített egyszerűbb kivitelezésű bábok használatára, képességeik szerint nagyobb technikai tudást igénylő bábtechnikák megismerésére és alkalmazására a bábdarabok bemutatására.

A NAT 2. 2003-ban jelent meg (243/2003 /XII.17/ Kr.). Fejlesztési feladatokat adott, kompetenciaterképről kaptunk jelentést és a követelmények hangsúlyosak lettek. A játék az alsó tagozatban kiemeltté vált. A szakkörök még kaptak lehetőséget és elismerést. Lehetőséget kapott a művészetpedagógiai munka, amely mint módszer az alsóbb évfolyamokat áthatotta. A felsőbb évfolyamokon tetszés szerint választhaták a tánc és mozgással egybekötött drámajátékot. Mint tantárgy pedig szakképzett tanár által irányítva, bármely szinten bevezethető volt. A dráma érettségivel is zárulhatott.

NAT 3. 2007 (202/2007 (VIII.31) Kr.): az EU általi javaslat hatására hangsúlyt kaptak a kulcskompetenciák, a követelmények, műveltségterületek. Önálló művészeti ágazatként jelent meg az ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgókép kultúra és a médiaismeret. A *dráma és tánc* tanítása olyan komplex művészetpedagógiai munka, amely segíti a kommunikációs képességet, a kooperációt, a csoportkohéziót. Mint pedagógiai *módszer* az alsóbb évfolyamokon mindvégig jelen volt, a felsőbb évfolyamokon pedig alkalmazásra ajánlott. Cél a képességek fejlesztése: a fogékonyság, a fantázia, a koncentráció és a jó értelemben vett érzékenység fokozása, az észlelés finomságának, a kifejezés árnyaltságának fejlesztése, valamint az értékek iránti fogékonyság, a tolerancia és az együttműködés magas szintjének kialakítása. A dráma és tánc mint tantárgy tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi gondolkodást, a fogalmi struktúrát alakíthatja. A művelődési házak ekkor már kevésbé tudtak lehetőséget adni a kiscsoportoknak, elsősorban gazdasági okok miatt. Ezért is csökkenni látszik a megyei fórumokon, bemutatókon szereplő csoportok száma.

NAT 4. és Kerettantervek 2012. (110/2012(VI.4 Kr.) (51 /2012 EMMI rend.): Mindazok mellett, amiket a korábbi alaptantervek hangsúlyoztak, megjelentek a kidolgozott célok, követelmények és tartalmak. A dráma és tánc részletes kidolgozottságú (1. osztálytól a 12. osztályig), mely segíti a pedagógusokat.

A dráma és tánc tanítás fejlesztési feladatainak szerkezete: csoportos játék és megjelenítés; rögtönzés és együttműködés; a dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása; történetek feldolgozása (drámaórák keretében); megismerő- és befogadóképesség.

A fentiekhez kapcsolódóan a közművelődési tartalmakat is tartalmazza az alaptanterv, részletesen évfolyamokra bontva, ami nagy segítséget nyújt a pedagógusoknak. A bábjátékozás nemcsak a dráma és tánc tantárgy tartalmi elemeként jelenik meg, javaslatot is tartalmaz arra vonatkozóan, hogy egyes tantárgyakhoz kapcsolódóan alkalmazható mint élményt és megértést szolgáló pedagógiai módszer.

Alsó tagozatban megjelent a történetfeldolgozásnál a bábozás, felső tagozatban a báb- és drámajáték jellemzői. Bábszínházi és gyermekszínházi előadás megtekintése, elemzése. A drámajáték és a bábjáték összekapcsolódása nem volt véletlen, hiszen a bábjáték is drámai műfaj. A bábpedagógia épp úgy alkalmazza a drá-

mai konvenciókat, a szövegelemzés sajátos formáit, az átélést és megértést szolgáló tevékenységbe ágyazott, a fókuszra irányuló csoportos játékokat stb., mint a drámapedagógia. Mindkét esetben domináns az indirekt tanári irányítás, a tanulói önállóság előtérbe helyezése. A tanár szerepe: első, az egyenlők között. Abban talá-lunk különbséget, hogy a drámajátékban „eszközök nélkül”, illetve maszkokkal stb., addig a bábjátékban a báb, tárgy mint karakter-szimbólum jelenik meg a cselekményben. A bemutatókon, bábszínházi, gyermek-színházi előadásokon gyakran tapasztalják a nézők, hogy a két műfaj szimbiózist alkot, ezzel növelve a közvetítésre szánt értékek hatását.

NAT 5. 2018 *tervezete* nyitottabb, tágabb a korábbiakhoz viszonyítva. A mindennapos művészeti nevelés ke-retében található a vizuális kultúra tantárgy. Ezen belül a dráma, bábjáték, téralkotás, szerep *kifejezések* elő-fordulnak az eredménycélokban, azonban kidolgozott tartalom és követelményrendszer – és mint tantárgy *a dráma és bábjáték nem kerül megfogalmazásra*. Kiemeli az alapkompenciák fontosságát, többek között „a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit”.

2.2.1.A kötelező és választható tárgyak ugyan lehetőséget adnak arra, hogy a dráma, a tánc jelen legyen az iskolákban, s azt képzett pedagógusok irányítsák. A tervezet a vizuális nevelést a kompetenciákra vonatkoz-tatva dolgozza ki részletesen, évfolyamokra bontva.

Remélhető, hogy a végleges NAT 5.-ben az ének-zene, vizuális kultúra tantárgyak mellé kerül a dráma-báb-játék-tánc is.

A bábjáték megjelenési formái, szervezeti keretei

A bábjáték művelői többségében gyermekek, fiatalok. Az tapasztalható, hogy az óvodások produkciós játé-ka, és a produkciók bemutatása iránti igénye megnövekedett. Az óvodában megjelenik a bábjáték mint mód-szer és mint szakköri tevékenység. Erre az ONEP is „biztatja” az óvodapedagógust, akik egyre igényesebb képzést kapnak az óvóképzőkben.

Alsó tagozatosokból álló bábszakkörök száma több mint az ifjúsági csoportoké, de a számuk csökkenő ten-denciát mutat. A felnőttekből szerveződött bábcsoportok száma kevés.

Az ország teljes területén az elmúlt 10 évben a bábcsoportok száma látványosan csökkent. A Nemzeti Műve-lődési Intézet – érzékelve ezt a folyamatot – 2016 végén a Magyar Bábjátékos Egyesülettel együttműködve 60 + 30 órás „Bábcsoportvezetői alapismeretek I-II.” képzést indított hat megyében. A képzésben részt ve-vők (4x20 fő) feltehetően aktívan használják a képzésen szerzett ismereteket. Utóvizsgálatokról nem tudunk.

A bábjátékosok képzési lehetőségei napjainkban

A legmagasabb képzést a leendő báb tanárok a *Színművészeti Egyetemen kaphatják*, a bábjáték tanszakon.

Egyetemeken a drámapedagógia szakirányú szakképzés egyik tantárgya a bábjáték. (Hittudományi Egyetem Felnőttképzési Intézete – Debrecen, Károli Gáspár Egyetem – Budapest, Széchenyi István Egyetem – Győr, Eszterházy Károly Egyetem – Eger, Apor Vilmos Egyetem – Vác, Kaposvári Egyetem Művészeti Kar).

A tanítóképzésben a művészeti tanszékek tantárgyfelosztásában találunk művészi bábjáték tantárgyat, mely kötelező, de félévenként heti 1 órában – mint lehetőség.

A bábszínházak előadásai az élményen kívül mintát adhatnak azoknak, akik szakmailag is tudást akarnak szerezni.

Akkreditált bábos továbbképzések (30-120 órás képzések) szervezhetőek, melyeknek tartalmát, követelmény-rendszerét az OH honlapján kiválaszthatják azok, akik ezeken a képzéseken részt akarnak venni. (Ezek eseté-ben a képzés részvételi díja meghatározott.)

Civil szervezetek által meghirdetett képzés, műhelymunka, táborok is lehetőséget kínálnak a tanulásra.

A bábjáték módszertani szakirodalma, szakfolyóirata kevés, sőt, nincs.

A bábjátékos képzést, az alkalmazott bábjáték jelenlétét a tanulási-tanítási folyamatban, a bábszakkörök számának emelését pozitívan befolyásolhatják: UNIMA Magyar Központ, Magyar Bábjátékos Szövetség, Magyar Bábjátékos Egyesület, a bábszínházak, és nem utolsó sorban az iskolai nevelést-oktatást meghatáro-zó jogi, törvényi dokumentációk.

A köznapi életben, a bábjáték elkötelezettjei nem érzik és nem tapasztalják az együttműködést, a támogatás folyamatosságát. Igény és szükség lenne szorosabb szakmai együttműködésre, erkölcsi és gazdasági támoga-tásra, legfőképpen a bábpedagógia kidolgozására, olyan továbbképzési lehetőségekre, amelyek folyamatjel-legűek és gazdaságilag elérhetőek.

Irodalom

2560 M A G Y A R K Ö Z L Ö N Y • 2011. évi 8. szám

https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alaptanterv-tervezete_2018.08.31.pdf

A 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet és a 2. melléklet

Balogh Géza (2011) A bábjáték Magyarországon. A mesebarlangtól a Budapesti Bábszínházig. Vince Kiadó, Budapest
BÁB-TÁR XVIII. ART LIMES 2015 TATABÁNYA

Bárdossy Ildikó (2011): Lehetséges kérdések és válaszok a curriculumfejlesztéshez. Pécsi Tudományegyetem, Pécs
<http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/curriculum/index.html> (2015. 05. 25.)

Báthory Zoltán (1985): Tanítás és tanulás. Tankönyvkiadó, Budapest

Jelentés a magyar közoktatásról (1997) szerk: Halász Gábor –Lannert Judit. Országos Közoktatási Intézet, Budapest

Jelentés a magyar közoktatásról (2003) szerk: Halász Gábor –Lannert Judit. Országos Közoktatási Intézet, Budapest

Jelentés a magyar közoktatásról (2006) szerk: Halász Gábor –Lannert Judit. Országos Közoktatási Intézet, Budapest
130/1995. (X. 26.) Kormányrendelet 1993. évi LXXIX. törvény 2/2005. (III.1.)

OM rendelet 2011. évi CXCV. törvény 202/2007. (VII. 31.)

Kormányrendelet 243/2003. (XII. 17.)

Kormányrendelet 32/2012. (X. 8.)

EMMI rendelet 51/2012 EMMI (XII.21.)

Kormányrendelet 63/2000. (V. 5.)

(PDF) A Nemzeti alaptanterv. Available from: https://www.researchgate.net/publication/318112808_A_Nemzeti_alaptanterv [accessed Sep 28 2018]

(PDF) A Nemzeti alaptanterv. Available from: https://www.researchgate.net/publication/318112808_A_Nemzeti_alaptanterv [accessed Sep 28 2018]

Drámai lehetőségek az óvodai élet mindennapjaiban

Bagi Márta Anna, Mátyás Zoltán

Bábszínész képesítéssel rendelkező óvodapedagógusok vagyunk. A témában hasonlóképpen gondolkodunk, ezért írunk ketten arról, hogy bábosként miért alkalmazzuk a drámajátékokat is az óvodai nevelésben.

Kiemelten fontosnak tartjuk a játék, a szabad játék szerepét. Igyekszünk a szerepjáték feltételeit biztosítani: hely, idő, eszköz, jelmez! Bár a drámajáték minimális eszközt használ – ezért is szeretik sokan, vagy tudják jobban alkalmazni a bábjáték helyett –, az óvodások esetében sokat segít az azonosulásban, a szerepbe bújásban a kellék, a jelzés.

Az óvoda rendkívül sajátos helyzetben van, hiszen a nap minden szakaszában lehetőség nyílik a drámajátékra, és az óvodás korú gyermeket cselekvésbe ágyazottan, játékos formában „taníthatjuk”. Nem kell ahhoz egy külön órát kijelölnünk, hogy közösen „játszhassunk el” valamit. Ahhoz, hogy a gyermek megértse, megtapasztalja a környezetét, játékos „mintha világot” teremtünk neki, ezt pedig leginkább a fantázia erejére építve érzük el. Úgy csinálunk „mintha”, és szinte egész nap folyik a játék. Egy jó csoportszoba környezete, felszereltsége inspiráló. Elég egy-két szék autónak, de az, hogy az autó milyen színű, típusú, merre jár, közúton a dugóban áll-e, vagy egy erdei úton, felázott talajon stb., maga a játék már a megélt élmény vagy a képzelet tartalmaira épül.

Ahogy a legtöbb pedagógus, mi is biztosítjuk a jelmezeket a szerepjátékok számára. Szeretik ezeket kipróbálni, valamennyire válni és mesét játszani bennük. A méltóságteljes királykisasszonyból egy pillanat alatt lesz támadó, vérszomjas fenevad a belső feszültségtől vagy indítástól függően. A gyermek elbújik a korona alá vagy a kutya-fülek mögé azért, hogy megszabadulhasson olyan belső feszültségektől, amelyeket a mindennapokban hordoz, vagy azért, mert vágyik az elérhetetlenre. A beteljesületlen vágy feszültségének oldása ugyanolyan fontos, mint a szorongásból, agresszív élményekből fakadó. Ez egy öngyógyító lehetőség.

A mindennapi spontán játék közben a gyermek fokozatosan veszíti el a kapcsolatot a külvilággal, és merül el akár az általa kitalált helyzetben. Gyakran teszi ezt játszótársak nélkül, de őket sem zárja ki. Ha egy babakonyhában, egy Forma 1-es versenyen vagy a fantázia bármely más alkotóműhelyében járunk, ott valami megmozdul, és persze a gyermekben is. Személyiséget kap egy autó, életre kel egy sült csirke, a pár napos csecsemő járni kezd. A tárgyak átlényegülnek, társáá, partnerré lesznek. Amíg például a homokozóban a játszótársak együtt haladnak a történettel, nem szakítják át annak közös kereteit, vagy nem unják el a játékot (és keresnek egy másik területet önmaguk kiteljesedéséhez), addig egymás számára is izgalmas, fontos a másik jelenléte, a játékban betöltött szerepe. Amint ez sérül, változik, feloldódik, olyankor a gyermek más dimenzióban talál magára, és rugalmasan alakul a szituáció, vagy megszűnik és a játszótársak új játékba fognak. Adott helyzetben gyakran marad a játzó kezében egy addig más feladatot betöltő eszköz, tárgy, amivel most újabb játékba fog, keresve hozzá partnereket, vagy marad inkább magában és ezzel indítja az új történetet. Lassan átlényegül, szerepet kap a kézben tartott tárgy vagy báb is. Olyan szituációkat élhet meg a gyermek bábozás közben, amelyekre a társas impulzusok más irányba,